

การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

Development of Competency-Based Curriculum Based on Experiential
Learning Theory to Enhance Local Curriculum Developers
Teachers' Competencies

วิไลภรณ์ วิชญาวัดน์^{1*}

Wilaiphorn Witchayawat^{1*}

(Received: Sep. 12, 2023; Revised: Jan. 15, 2024; Accepted: Jan. 16, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยใช้รูปแบบกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ครูผู้สอน 30 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน และศึกษานิเทศก์ 2 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ หลักสูตรและคู่มือประกอบหลักสูตร แบบทดสอบแบบประเมินสมรรถนะ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มี 8 องค์ประกอบ มีสมรรถนะที่มุ่งเน้น 3 ด้าน และความสามารถในการประเมินหลักสูตรและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ โดยความเหมาะสมของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลการใช้หลักสูตร พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครูหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา และสมรรถนะครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำหลักสูตรไปใช้อยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: หลักสูตรฐานสมรรถนะ ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ สมรรถนะครู
นักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

¹ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา 56000

School of Education, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: wilaiphorn.ri@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to: 1) Develop an experiential learning-based competency framework to enhance teachers' abilities as local curriculum developers, and 2) To study the outcomes of using the competency-based experiential learning theory curriculum through a research and development approach. The sample were specifically selected and include 30 teachers, 3 school administrators, and 2 educational supervisors. Tools used in the research were frameworks, instructional materials, tests, competency assessments, and questionnaires. Data were analyzed by content analysis, mean values, and standard deviations.

Results revealed that: The experiential learning-based competency framework consisted of 8 components. The framework emphasized competencies in three areas, and the capacity to evaluate curricula and use assessment outcomes for curriculum development. This framework consists of 6 learning units and is rated as highly suitable.

Regarding to the curriculum's application were from the post-development, teachers' test scores measuring knowledge and understanding of local curriculum development were significantly higher compared to pre-development scores. Teachers exhibit a high level of competence in developing and utilizing local curricula.

Keywords: Competency-based curriculum, Experiential learning theory, Teacher competence, Local curriculum developer

บทนำ

“ครู” เป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของสังคม ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วย มาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กำหนดสมรรถนะครูไว้ว่า วิเคราะห์ จัดทำ ใช้ ประเมิน และพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาได้ รวมทั้งการจัดทำแผนการสอนและจัดการเรียนการสอนที่เน้น การพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด และความสนใจ ให้มีปัญญารู้คิด มีความเป็นนวัตกร และมีความสุขในการเรียน ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม ส่งเสริม อนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับสมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) ของครู สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่กำหนดตัวบ่งชี้ให้ครูสามารถสร้าง/พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและท้องถิ่น และประเมินการใช้

หลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน, 2553, น. 8)

ประเทศไทยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของไทยยังไม่มี
การปรับแนวคิดหรือกระบวนทัศน์เพื่อยกระดับคุณภาพครูอย่างชัดเจน ขาดการพัฒนาทักษะ/
สมรรถนะ ที่ตรงกับสภาพจริงและไม่ตรงกับการใช้ในการปฏิบัติงานจริงของครู (สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา, 2562, น. 2) การพัฒนาครูยุคใหม่โดยเน้นพัฒนาสมรรถนะบนฐานการปฏิบัติงานตาม
สภาพจริง โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ครูสามารถใช้องค์ความรู้ประสบการณ์
ของตนเองในเรื่องดังกล่าว เชื่อมโยงสู่ประสบการณ์และองค์ความรู้ใหม่ภายใต้บริบทเชิงพื้นที่นั้นๆ
จึงเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นในการช่วยยกระดับคุณภาพครูและนักเรียนโดยรวม

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาในหลายประเทศ ได้นำหลักสูตรฐานสมรรถนะมาใช้ในการจัด
หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อควบคุมคุณภาพของบุคลากรในอาชีพต่างๆ การออกแบบหลักสูตร
ตามแนวคิดนี้จะมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ เพื่อประกันว่าผู้ที่จบการศึกษา
ระดับหนึ่งๆ จะมีทักษะและความสามารถในด้านต่างๆ ตามที่ต้องการ เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาในด้าน
ทักษะความสามารถ เจตคติ และค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและอนาคตของผู้เรียน
(กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2557, น. 1-2) สิ่งบ่งชี้ที่สำคัญของการพัฒนาคือ ความสามารถในเชิง
สมรรถนะ ซึ่งใช้เป็นฐานในการทำงานทางวิชาชีพ จากงานวิจัยพัฒนาสมรรถนะของครูสะท้อนให้เห็นว่า
หลักสูตรฐานสมรรถนะช่วยยกระดับสมรรถนะในด้านต่างๆ ของครูให้สูงขึ้นได้ อาทิ เพ็ญศิริ โนมกาย,
สมศิริ สิงห์หลพ และปริญญา ทองสอน (2562) พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครู ช่วยให้ผู้รับ
การพัฒนาตามหลักสูตรหลังเสริมสร้างสมรรถนะสูงกว่าก่อนเสริมสร้างสมรรถนะ เช่นเดียวกับ
วิไลวรรณ สิทธิ (2560) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์สำหรับครู พบว่า สมรรถนะด้านความรู้ ด้านทักษะ
การปฏิบัติ และด้านเจตคติของครูหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 ความพึงพอใจของครูต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ออกแบบขึ้นด้วยการ “จัดการ
เพื่อมุ่งสู่ผล” โดยต้องเป็นสิ่งที่สามารถประเมินได้จากการปฏิบัติ (Performance assessment)
เพื่อแสดงให้เห็นสมรรถนะหรือความสามารถในบริบทหรือสถานการณ์จริง ก่อให้เกิดประสบการณ์
จากการปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ในชีวิตประจำวันและการทำงานได้ ภายใต้
ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่มีพื้นฐานความเชื่อว่า ประสบการณ์ชีวิต การศึกษา และการทำงาน
ของบุคคลมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และความเข้าใจในความรู้ใหม่ โดยการเรียนรู้
จากประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจากการทำงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดกระบวนการ
เรียนรู้ ผู้เรียนรู้จะมีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม การสืบสวน การทดลอง ความอยากรู้อยากเห็น

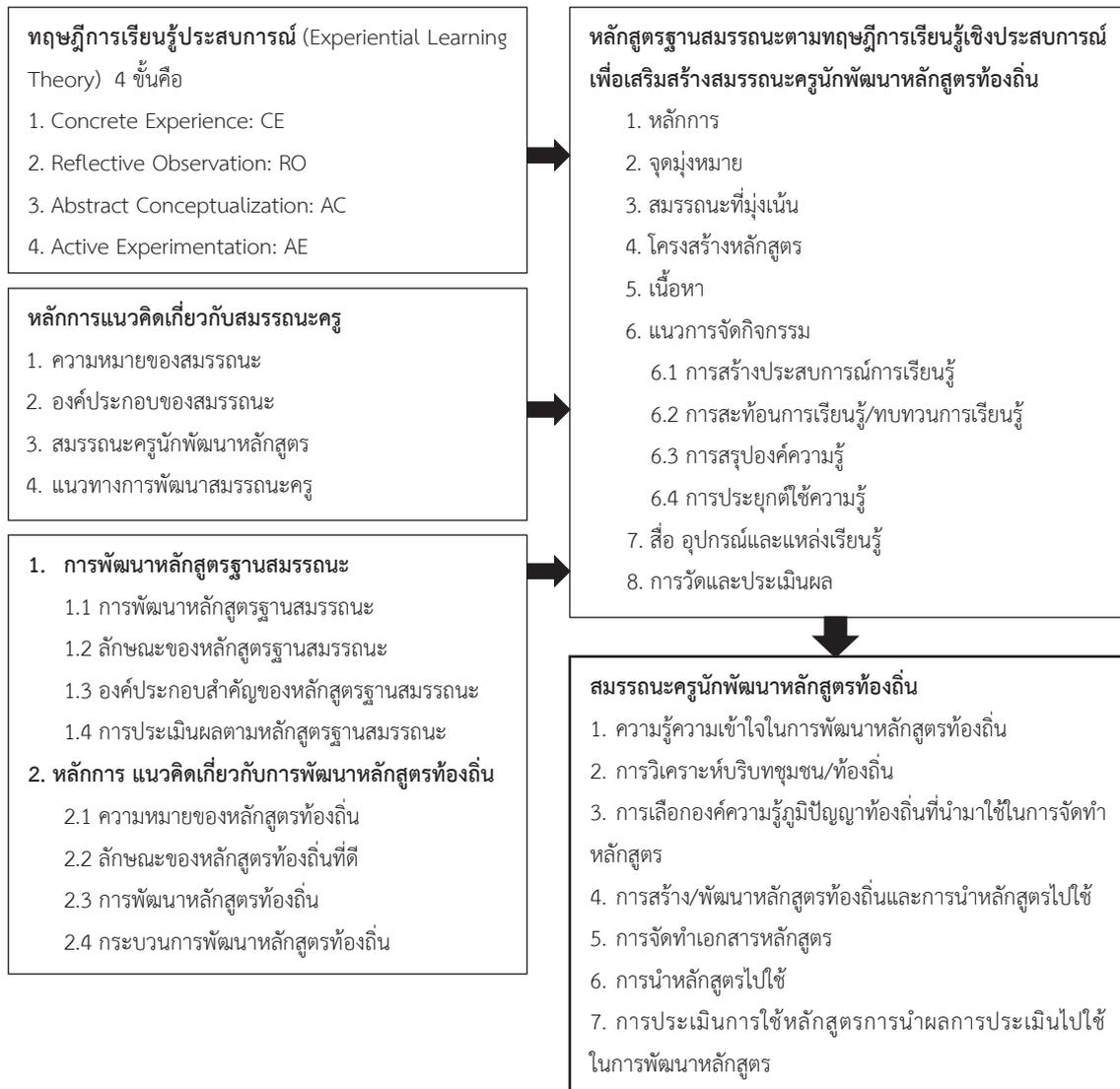
การแก้ปัญหา การมีความรับผิดชอบ และความคิดสร้างสรรค์ สร้างความหมาย จนนำไปสู่การนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง (Bartle, 2015, p. 2) การนำทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มาผนวกกับหลักสูตรฐานสมรรถนะในการพัฒนาครู จะส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของครูภายใต้การทำงานในสถานการณ์จริง ส่งผลให้ครูเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายมากขึ้น และสามารถนำความรู้ ทักษะ ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามสภาพบริบทของการทำงานอย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครุภัณฑ์พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครุภัณฑ์พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ประสบการณ์ (Kolb, 2015) หลักการแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (ฉันท ชาทูทอง, 2550) ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยพัฒนา (Research & Development) แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (R1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเคราะห์เอกสารตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะสังเคราะห์สมรรถนะครูด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสนทนากลุ่มความต้องการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยดำเนินการดังนี้

1. สังเคราะห์เอกสารตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ รวมทั้งแนวทางดำเนินงานพัฒนาครูตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

2. ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากการสนทนากลุ่มจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 2 คน และอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาวิชาชีพครู จำนวน 1 คน โดยมีประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 2) สมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรที่จำเป็นต่อการดำเนินงานในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ 3) ความต้องการในการพัฒนาครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 2 (D1) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและคู่มือประกอบหลักสูตรดำเนินการดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากการสนทนากลุ่มมาร่างหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และคู่มือการใช้หลักสูตร ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) สมรรถนะที่มุ่งเน้น 4) โครงสร้างหลักสูตร 5) เนื้อหา 6) แนวการจัดกิจกรรม 6.1) การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ 6.2) การสะท้อนการเรียนรู้/บทวนการเรียนรู้ 6.3) การสรุปองค์ความรู้ 6.4) การประยุกต์ใช้ความรู้ 7) สื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล รวมทั้งได้สมรรถนะหลักของครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 7 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวิเคราะห์บริบทชุมชน/ท้องถิ่น 3) การเลือกองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตร 4) การสร้าง/พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 5) การจัดทำเอกสารหลักสูตร 6) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 7) การประเมินการใช้หลักสูตรและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

2. ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและคู่มือประกอบหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 1 คน ด้านวิจัยและประเมินผล 1 คน ด้านการนิเทศการศึกษา 1 คน และด้านการพัฒนาและใช้หลักสูตรท้องถิ่น 2 คน ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสำรวจและวิเคราะห์ชุมชนว่า ควรใช้เครื่องมือที่หลากหลาย

มากกว่าการใช้แผนที่ชุมชนเพียงอย่างเดียว จึงได้ปรับเนื้อหาและกิจกรรมในหน่วยที่ 2 โดยเพิ่มเครื่องมือ 7 อย่าง ในการสำรวจชุมชน

ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนเฉลี่ยและแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 0-1.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 3 (R2) การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้กับครูผู้สอนจำนวน 30 คน จาก 3 โรงเรียน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนที่ครูผู้สอนกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติงานอยู่ จำนวน 3 คน และ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 35 คน โดยมีการดำเนินงานดังนี้

1. วางแผนพัฒนา ประชุมเตรียมการร่วมกับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการประเมินผลตามหลักสูตร

2. ดำเนินการพัฒนา ประกอบด้วย

2.1 ปฐมนิเทศ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ แนวทางการพัฒนา และการประเมินผล การพัฒนา

2.2 ครูผู้รับการพัฒนามาทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นก่อนการพัฒนา โดยใช้แบบทดสอบความรู้ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60-1.00

2.3 ประชุมปฏิบัติการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักสูตร โดยใช้เวลาทั้งสิ้น 3 วัน

2.4 ครูผู้รับการพัฒนานำหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ในสถานศึกษาของตน

3. นิเทศติดตาม ประกอบด้วย

3.1 ผู้วิจัยร่วมกับศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา นิเทศ ติดตาม การดำเนินการ โรงเรียนละ 2 ครั้ง

3.2 ให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการแก่ครูผู้รับการพัฒนา

4. สะท้อนผลการพัฒนา

4.1 ครูผู้รับการพัฒนานำเสนอผลการพัฒนาหลักสูตร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสะท้อนผลการเรียนรู้

4.2 ผู้วิจัยและศึกษานิเทศก์ ประเมินสมรรถนะครูด้านการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตร และการนำผลการประเมินไปใช้ และครูประเมินตนเอง โดยใช้แบบประเมินสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า และกำหนดเกณฑ์คุณภาพ (Rubrics) 4 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ และควรพัฒนา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60-1.00

กำหนดค่าคะแนนเฉลี่ยและแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง มีสมรรถนะในด้านนั้นๆ ระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีสมรรถนะในด้านนั้นๆ ระดับดี

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีสมรรถนะในด้านนั้นๆ ระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ย 0-1.50 หมายถึง มีสมรรถนะในด้านนั้นๆ ระดับควรพัฒนา กำหนดเกณฑ์

การผ่านในระดับดีขึ้นไป

4.3 ครูผู้รับการพัฒนาทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหลังการพัฒนา

ระยะที่ 4 (D2) การศึกษาความคิดเห็นของครูที่เข้าร่วมพัฒนาโดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมของหลักสูตร โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาและกิจกรรม ด้านกระบวนการ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60-1.00 และมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ปรากฏดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ พบว่า การปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจากหลักสูตรอิงมาตรฐานมาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะในอนาคต แม้ว่าจะมีการประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจกับครูจากหน่วยงานต้นสังกัด แต่ครูยังคงขาดความรู้ความเข้าใจ

โดยเฉพาะการออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะและการประเมินหลักสูตร รวมถึงครูยังมีความเข้าใจไม่เพียงพอในการเลือกบริบทชุมชนหรือประเด็นที่จะนำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสม

1.2 ผลการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้หลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรและคู่มือประกอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = .37) โดยมีโครงสร้างหลักสูตรดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	สมรรถนะที่มุ่งเน้น	ระยะเวลา
หน่วยที่ 1 กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น 2. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 3. การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ 4. การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น และการนำผลการประเมินไปใช้ 5. ทิศทางแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรและหลักสูตรท้องถิ่น	ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	3 ชั่วโมง
หน่วยที่ 2 การสำรวจและวิเคราะห์ชุมชน	1. เครื่องมือในการสำรวจชุมชน ได้แก่ แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ระบบสุขภาพชุมชน ปฏิทินชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน และประวัติชีวิต 2. การลงพื้นที่สำรวจชุมชน	1. การวิเคราะห์บริบทชุมชน/ท้องถิ่น 2. การเลือกองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตร	3 ชั่วโมง
หน่วยที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	1. ผังหลักสูตรท้องถิ่น 2. การกำหนดหลักการของหลักสูตร 3. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4. การวิเคราะห์สมรรถนะที่มุ่งเน้น 5. การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร 6. การวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร 7. การออกแบบแนวการจัดกิจกรรม 8. สื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ 9. แนวทางการวัดและประเมินผล	1. การสร้าง/พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2. การจัดทำเอกสารหลักสูตร	9 ชั่วโมง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	สมรรถนะที่มุ่งเน้น	ระยะเวลา
หน่วยที่ 4 การประเมิน หลักสูตรและการนำผล การประเมินไปใช้ ในการพัฒนาหลักสูตร	1. การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น 2. การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น	การประเมินการใช้ หลักสูตรและการนำผล การประเมินไปใช้ ในการพัฒนาหลักสูตร	3 ชั่วโมง
หน่วยที่ 5 ปฏิบัติการนำหลักสูตร ท้องถิ่นไปใช้	1. ปฏิบัติการนำหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้ในสถานศึกษา 2. ศึกษาวิเคราะห์และผู้บริหารสถานศึกษา นิเทศ ติดตาม การดำเนินการของครู	การนำหลักสูตรไปใช้	45 วัน
หน่วยที่ 6 การแลกเปลี่ยน สะท้อนผลการเรียนรู้	ครูผู้รับการพัฒนานำเสนอผลการพัฒนา หลักสูตร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนผลการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรค ข้อค้นพบ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร	-	1 วัน

2. ผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

โดยพิจารณาจากผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจของครู ก่อนและหลังการพัฒนา ผลการประเมินสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำหลักสูตรไปใช้ ผลการประเมินสมรรถนะในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และความคิดเห็นของครูที่มีต่อการเข้าร่วมพัฒนา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาของครูผู้รับการพัฒนา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของครู

ผู้รับการพัฒนา (n = 30)

การทดสอบ	\bar{X}	S.D.
ก่อนการพัฒนา	11.60	7.85
หลังการพัฒนา	25.87	4.56

ตารางที่ 2 คะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครู หลังการพัฒนา พบว่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.87 ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.60

2.2 ผลการประเมินสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำหลักสูตรไปใช้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำหลักสูตรไปใช้

พฤติกรรม	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
การพัฒนาหลักสูตร	3.50	0.51	ดี
1. สำรวจและวิเคราะห์ชุมชนโดยใช้วิธีการและเครื่องมืออย่างเหมาะสม	3.47	0.51	ดี
2. เลือกองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตร	3.37	0.49	ดี
3. บูรณาการความรู้ในศาสตร์ ในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น	3.20	0.41	ดี
4. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สะท้อนสมรรถนะผู้เรียน สอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.57	0.50	ดีมาก
5. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน/ท้องถิ่น	3.60	0.50	ดีมาก
6. วิเคราะห์และกำหนดเนื้อหาที่บูรณาการองค์ความรู้ท้องถิ่น	3.47	0.51	ดี
7. เลือกและเรียงลำดับเนื้อหา ให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.63	0.49	ดีมาก
8. กำหนดแนวทางการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดคล้องกับ เนื้อหา จุดประสงค์ และสมรรถนะรายวิชา	3.70	0.47	ดีมาก
9. กำหนดรูปแบบ วิธีการวัดและสร้างเครื่องมือวัดที่สอดคล้องกับจุดประสงค์	3.33	0.48	ดี
10. จัดทำเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร	3.70	0.47	ดีมาก
การนำหลักสูตรไปใช้	3.55	0.48	ดีมาก
11. กำหนดโครงสร้างรายวิชา	3.63	0.49	ดีมาก
12. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในระดับรายวิชา	3.63	0.49	ดีมาก
13. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้	3.67	0.48	ดีมาก
14. จัดการเรียนรู้	3.57	0.50	ดีมาก
15. วางแผนและพัฒนาสื่อการเรียนรู้	3.67	0.48	ดีมาก
16. วัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.17	0.38	ดี
เฉลี่ย	3.52	0.50	ดีมาก

ตารางที่ 3 ผลการประเมินสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำหลักสูตรไปใช้ของครูผู้รับการพัฒนา พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.50)

โดยสมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตรของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.51) และสมรรถนะการนำหลักสูตรไปใช้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.48)

2.3 ผลการประเมินสมรรถนะในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินสมรรถนะในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

พฤติกรรม	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ความสามารถในการวางแผนออกแบบการประเมินผลหลักสูตร	3.11	0.76	ดี
2. สามารถประเมินผลกระบวนการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้	3.05	0.86	ดี
3. สามารถประเมินผลผลิตของหลักสูตรท้องถิ่น	3.35	0.88	ดี
4. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร	3.37	0.83	ดี
เฉลี่ย	3.22	0.84	ดี

ตารางที่ 4 ผลการประเมินสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำหลักสูตรไปใช้ของครูผู้รับการพัฒนา พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับดี ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.84)

2.4 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการเข้าร่วมพัฒนาตามหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการเข้าร่วมพัฒนาตามหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (n = 30)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านเนื้อหาและกิจกรรม	4.43	0.61	มาก
2. ด้านกระบวนการ	4.45	0.61	มาก
3. ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้	4.43	0.62	มาก
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.35	0.69	มาก
เฉลี่ยรวม	4.42	0.63	มาก

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการเข้าร่วมพัฒนาตามหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นพบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.63)

สรุปผลการวิจัย

1. หลักฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) สมรรถนะที่มุ่งเน้น 4) โครงสร้างหลักสูตร 5) เนื้อหา 6) แนวการจัดกิจกรรม 7) สื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล และมีสมรรถนะที่มุ่งเน้น 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำหลักสูตรไปใช้ ความสามารถในการประเมินหลักสูตรและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยที่ 2 การสำรวจและวิเคราะห์ชุมชน หน่วยที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยที่ 4 การประเมินหลักสูตรและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร หน่วยที่ 5 ปฏิบัติการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ และหน่วยที่ 6 การแลกเปลี่ยนสะท้อนผลการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.37)

2. ผลการใช้หลักสูตร พบว่า คะแนนทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครูหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนาเท่ากับ 11.60 และคะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนาเท่ากับ 25.87 สมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำหลักสูตรไปใช้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.50) และสมรรถนะการประเมินหลักสูตรและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยในระดับดี ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.84) ความคิดเห็นของครูผู้รับการพัฒนายู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.63)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาสู่การอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ที่พบว่ามีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) สมรรถนะที่มุ่งเน้น 4) โครงสร้างหลักสูตร 5) เนื้อหา 6) แนวการจัดกิจกรรม 7) สื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับรัชมภา กุณพันธนาภา และวิเชียร อารังโสติสกุล (2560); มนสิข ลิทธิสมบุรณ์ (2563) ที่กำหนดองค์ประกอบไว้ใกล้เคียงกัน โดยมีสมรรถนะที่มุ่งเน้น 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำหลักสูตรไปใช้ ความสามารถในการประเมินหลักสูตรและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากหลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรที่ได้มาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นระบบตามหลักการ/ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร และสอดคล้องกับบริบท สภาพการปฏิบัติงานจริงของ

ครูผู้สอนในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบกับผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์สมรรถนะที่จำเป็นของครูนักพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึงได้ออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (2015) โดยให้ครูผู้รับการพัฒนาได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ก่อน แล้วจึงให้ครูย้อนกลับไปสังเกตหรือทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นและนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณาไตร่ตรองร่วมกัน จนกระทั่งสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่างๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ แล้วจึงนำความคิดหรือสมมติฐานเหล่านั้นไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมให้ครูผู้รับการพัฒนาได้เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทำให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับอุปสรรคปัญหาในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภายในกลุ่ม หลังจากที่ครูผู้รับการพัฒนาได้มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแล้ว สามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภายใต้บริบทสถานศึกษาที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลการใช้หลักสูตรที่พบว่า ผลการประเมินสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการนำหลักสูตรไปใช้ของครูผู้รับการพัฒนา โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับดี และการนำหลักสูตรไปใช้อยู่ในระดับดีมาก อาจเนื่องมาจาก การนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน เป็นงานหลักของครูที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นทักษะที่ครูได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานต้นสังกัดมากกว่าทักษะด้านอื่นๆ ซึ่งจุดเด่นของหลักสูตรฯ นี้ มุ่งเน้นให้ครูใช้ประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ มีการสะท้อนคิด แลกเปลี่ยนความรู้ต่างๆ ทำให้ครูสามารถปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบท จุดเน้นของชุมชนและสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น จากประสบการณ์เดิมของครูที่มีความสามารถที่เพียงพอในการออกแบบการเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนเองสอนอยู่แล้ว เมื่อครูได้รับความรู้และทักษะเกี่ยวกับการวิเคราะห์ชุมชน ส่งผลให้ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนโดยสามารถเลือกปรากฏการณ์ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาได้ดีขึ้น จึงทำให้ผลการประเมินสมรรถนะครูในด้านดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ดังที่ สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา (2561, น. 65) กล่าวว่า การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวเป็นการพัฒนาครูรูปแบบหนึ่งด้วยวิธีการเรียนรู้ผ่านการทำงานหรือการลงมือปฏิบัติจริง ที่ศึกษาจากงานประจำวัน นอกจากนี้ ในขั้นที่ 3 การนิเทศติดตามยังพบว่า หลังจากที่ครูผู้รับการพัฒนานำหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ในสถานศึกษา การให้คำแนะนำช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา จะช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจในการดำเนินการมากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ผลการประเมินสมรรถนะครูในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะด้านความสามารถประเมินผลกระบวนการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น อาจเนื่องมาจาก ระยะเวลา

ที่ใช้ในหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าวอาจไม่เพียงพอต่อการสร้างความเข้าใจให้แก่ครู รวมทั้งกิจกรรมที่ใช้ควรมุ่งเน้นให้ครูได้ฝึกปฏิบัติการวางแผน ออกแบบ การประเมินและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มากขึ้น จะทำให้ครูเกิดมโนทัศน์ที่จำเป็นต่อการนำไปใช้

ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้รับการพัฒนานำพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ ได้แก่ กิจกรรมเน้นการลงมือปฏิบัติร่วมกันของครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจาก กิจกรรมที่ออกแบบตามโครงสร้างหลักสูตร มุ่งเน้นให้ครูผู้รับการพัฒนาร่วมกันผ่านกิจกรรมกลุ่มซึ่งสมาชิกกลุ่มประกอบด้วยครูจากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนเดียวกัน โดยทำกิจกรรมสำรวจวิเคราะห์ชุมชน เลือกรากฐานการณ/ประเด็นที่นำมาออกแบบหลักสูตรซึ่งอยู่ภายใต้บริบทเดียวกัน ทำให้สมาชิกกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนความคิด นอกจากนี้ยังมีการวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่ม ทำให้เกิดเรียนรู้ใหม่ๆ ที่จะนำไปปรับใช้ในบริบทใหม่ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Kolb (2015) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมของตน มาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ๆ ขึ้น มีการทบทวนประสบการณ์หรือนำสิ่งที่ตนลงมือทำมาตกลึกความคิดเพื่อให้ได้รับความรู้ใหม่ สามารถต่อยอดความรู้เดิมและนำไปปรับใช้ในบริบทอื่นๆ ได้ นอกจากนี้ จากการสอบถามครูผู้รับการพัฒนายังพบว่า กระบวนการนิเทศติดตามการนำหลักสูตรไปใช้โดยศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของครู เนื่องจากเป็นการกระตุ้น เสริมพลังบวก และการให้ข้อมูลป้อนกลับในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้ครู ส่งผลให้ครูประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเองตามเป้าหมายของหลักสูตร จึงทำให้ความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ รัมภา กุณพันธนาภา และวิเชียร อารังโสติสกุล (2560) ที่พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการประเมินที่พบว่า ความสามารถของครูในด้านการประเมินผลกระบวนการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ดังนั้น การนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาครู ควรเพิ่มระยะเวลาให้ครูผู้รับการพัฒนาดำเนินการได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนคิดภายในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความเข้าใจและมีสมรรถนะในการประเมินหลักสูตรและการนำผลการประเมินหลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรเพิ่มมากขึ้น

1.2 การนิเทศติดตามหลังจากที่ครูผู้รับการพัฒนานำหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ในสถานศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญในการแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ครูผู้รับการพัฒนาในการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมั่นใจมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่เน้นความสามารถในการออกแบบหลักสูตร ที่เน้นความสามารถของผู้เรียนในด้านอื่นๆ เช่น ความเป็นนวัตกรรม การเป็นผู้ประกอบการ ภายใต้บริบทของชุมชนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2557). *กรอบและแนวทางการจัดทำหลักสูตรตามความสามารถ*. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2563, จาก <http://home.dsd.go.th/techno/trainingsystem>
- ฉันท ชาติทอง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เพชรเกษม.
- เพ็ญศิริ โฉมกาย, สมศิริ สิงห์หลพ และปริญญา ทองสอน. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะด้านคุณลักษณะของบัณฑิตนักปฏิบัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(2), น. 189-200.
- มนสิข สิริสมบุญ. (2563). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้วยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(5), น. 186-199.
- รัมภา กุณพันธนาภา และวิเชียร อ่างรังโสติสกุล. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรเน้นสมรรถนะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันที่เน้นการคิดไตร่ตรองสำหรับครู*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(1), น. 160-170.
- วิไลวรรณ สิทธิ. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร)*.
- สืบสกุล นรินทรางกูร ณ ออยุธยา. (2561). *กระบวนการทัศน์ รูปแบบและกลไกการพัฒนาครูในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่*. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 1(3), น. 82-100.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *การพัฒนากระบวนการทัศน์ รูปแบบและกลไกการพัฒนาครูในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ 5 พื้นที่*. กรุงเทพฯ: พริกหวาน.
- Bartle, E. (2015). *Experiential learning: an overview*. Institute for teaching and learning innovation. Australia: The university of Queensland.
- Kolb, D. (2015). *Experiential learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Pearson Education: New Jersey, USA.